

Práca a kontemplácia (II)

Druhá časť článku o tom, ako možno zmeniť prácu a každodenné činnosti na kontemplatívnu modlitbu, vychádzajúc z učenia svätého Josemaríu.

01.05.2011

Ako išli ďalej, vošiel do ktorejsi dediny, kde ho prijala do domu istá žena, menom Marta. Tá mala sestru menom Máriu, ktorá si sadla Pánovi k nohám a počúvala jeho slovo. Ale Marta mala plno

práce s obsluhou. Tu zastala a povedala: „Pane, nedbáš, že ma sestra nechá samu obsluhovať? Povedz jej, nech mi pomôže!“ Pán jej odpovedal: „Marta, Marta, staráš sa a znepokojuješ pre mnohé veci, a potrebné je len jedno. Mária si vybrala lepší podiel, ktorý sa jej neodníme . [1]

Pri postavách Márie a Marty sa v dejinách častokrát poukazovalo na to, že reprezentujú dva odlišné životné štýly – kontemplatívny a aktívny – pričom ten prvý sa považoval za dokonalejší, v súlade s Pánovými slovami: **Mária si vybrala lepší podiel .**

Zvyčajne sa tieto pojmy vzťahovali na rehoľné povolania, pričom kontemplatívny život sa všeobecne chápal ako odčlenenie sa od materiálneho sveta s úmyslom zasvätiť sa modlitbe, aktívny život zasa viedli tí, ktorí sa venovali

šíreniu kresťanskej náuky,
starostlivosti o chorých a ďalším
skutkom milosrdenstva.

Takáto perspektíva dvoch životných
štýlov v priebehu dejín umožňovala
akceptovať, že je možné viesť
kontemplatívny spôsob života aj
uprostred činnosti. V klasickom slova
zmysle sa to však nevzťahovalo na
bežných veriacich v ich pracovných,
rodinných či spoločenských
aktivitách, skôr sa tým mysleli
apoštolské aktivity a skutky
milosrdenstva tých, ktorí žili svoje
rehoľné povolanie.

Sv. Josemaría poukázal na ďalší
význam slov, ktoré Kristus adresoval
Marte, pri ktorom sa stráca
protirečenie medzi kontempláciou a
čo možno najdokonalejším
vykonávaním profesionálnej práce a
bežných kresťanských povinností.

V prvej časti tohto článku sme
uvažovali o zmysle kresťanskej

kontemplácie, o tej jednoduchej modlitbe mnohých duší, ktoré s veľkou láskou a poddajnosťou voči Duchu Svätému, hľadajú cesty ako sa vo všetkom stotožniť s Kristom, sú Duchom Svätým vedené, aby prenikali do hĺbok dôverného života Boha, do jeho diel a plánov, s múdrosťou, ktorá neustále rozširuje ich srdcia i mysle. Je to modlitba v ktorej **„slová sú už zbytočné, pretože jazyk sa už nevie vyjadriť; rozum ostáva pokojný. Už sa nehovorí, iba nazerá. Duša sa dá do spevu a spieva novú pieseň, pretože cíti a vie, že Boh na ňu stále a s láskou hľadá.“** [2]

Pozrime sa na tri možné situácie, v ktorých sa môže uskutočňovať kontemplácia. Najskôr sú to chvíle, ktoré sú výlučne venované modlitbe, ďalej keď sa zaoberáme činnosťami, ktoré si nevyžadujú úplnú koncentráciu mysle, a nakoniec je to práca samotná, pri ktorej je potrebné

sa naplno sústrediť. Tieto tri oblasti spoluvytvárajú život kontemplácie, pričom ľudská duša uprostred každodenných činností súčasne prebýva na nebi i zemi, ako hovoril sv. Josemaría.

V modlitbe a iných úkonoch zbožnosti

O kontempláciu treba prosiť Boha a usilovať sa o ňu predovšetkým v úkonoch zbožnosti, ktoré sú svetlými medzníkmi každého dňa, obzvlášť vo chvíľach výlučne venovaných rozjímavej modlitbe.

„Et in meditatione mea exardescit ignis“ - a v mojej modlitbe sa roznieti oheň.– V tom je zmysel modlitby – stať sa vatrou, živou pochodňou, ktorá dáva teplo a svetlo.“ [3] Chvilé dobre strávenej rozjímavej modlitby sú akoby kotlom, ktorý šíri svoje teplo do tých najrozličnejších okamihov nášho dňa.

Každodenná vernosť rozjímavej modlitbe umožňuje človeku, aby sa stal kontemplatívnou dušou uprostred sveta počas celého dňa. Vyžaduje si to úsilie o zachovanie si ducha uzobranosti počas rozjímavej modlitby, vytrvalý dialóg s Pánom, niekedy rozjímajúc nad pasážami z Evanjelia alebo nad knihou, ktorá pomáha sústrediť myseľ a srdce na Boha. Vyžaduje si to bojovať s rozptýlenosťou, pokoru začínať znova a znova, nespoliehajúc sa pri tom na vlastné sily, ale iba na Božiu milosť.

Sv. Josemaría nás učí, ako sa máme usilovať o kontempláciu vo chvíľach rozjímavej modlitby: kontemplovať Kristov život, nazerať naňho v Eucharistii, viesť dialóg s Troji Božskými Osobami prostredníctvom Kristovho Najsvätejšieho Človečenstva, ísť k Ježišovi s pomocou Márie... V rozjímavej modlitbe sa nemôžeme uspokojiť len

s ústnymi modlitbami, aj keď nám niekedy príde vhod ich viacnásobné opakovanie, vždy ich však budeme považovať len za vstupnú bránu ku kontemplácii.

Je to podobné ako v medziľudských vzťahoch, keď sa stretnú dvaja priatelia, obyčajne začnú rozhovor niekoľkými úvodnými konvenčnými frázami. Týmto sa však ich komunikácia nevyčerpáva. Rozhovor sa nevyhnutne stáva osobnejším, až natolko, že slová sa stávajú prebytočnými, pretože dospeli k hlbokému vzájomnému porozumeniu a dôvernej familiárnosti. O to viac to platí vo vzťahu k Bohu. **„Začíname s ústnymi modlitbami...Najskôr začneme jednou strelnou modlitbou, potom pridáme ďalšiu a ďalšiu...až sa nám bude naša vrúcnosť zdať nedostačujúca, pretože slová už nestačia...a nastane dôverné prebývanie v**

Božej prítomnosti, neprestajné a neunavujúce nazeranie na Boha“
[4] .

Pri práci a iných činnostiach

Kontemplácia sa neobmedzuje len na chvíle venovanej rozjímavej modlitbe. Možno k nej dospieť počas celého dňa, v bežných činnostiach, keď vykonávame to, čo je potrebné urobiť, pričom si to nevyžaduje našu úplnú pozornosť, alebo počas prestávok v práci.

Kontemplovať Boha môžeme aj keď kráčame po ulici, keď vykonávame niektoré rutinné rodinné či spoločenské povinnosti, keď robíme niečo, čo sa dá hravo zvládnuť, keď si dáme pauzu v nejakej činnosti, keď jednoducho na niečo čakáme...

Tak ako nás strelné modlitby počas rozjímavej modlitby môžu viesť ku kontemplácii, podobne aj hľadanie Božej prítomnosti v rôznych

činnostiach vedie ku kontemplatívne mu životu, dokonca veľmi intenzívne mu, ako to Boh umožnil zakúsiť sv. Josemaríovi. „***Je to nepochopiteľné, poznám niekoho, kto dokáže byť aj chladný (napriek jeho bezhraničnej viere) v blízkosti božského ohňa svätostánku. A potom, neskôr, na ulici, v hluku všetkých tých áut, električiek, ľudí, dokáže celý vzplanúť šíalenou láskou k Bohu***“ [5] .

Takéto chvíle sú výsostne Božím darom, a dostať ho môžeme len keď po ňom naozaj aj túžime vo svojom srdci, a keď mu vykonávanou činnosťou nekladíme prekážky. Prekážkou býva rozptýlenosť, nesústredenosť zmyslov, keď dovolíme, aby nás ovládala zvedavosť, keď sa nechávame unášať prúdom daromných myšlienok, blúdiacej predstavivosti a rojčením. Jednoducho keď nerobíme to, čo

máme robiť, keď sa nesústredujeme na to, čo robíme [6] . Kontemplatívny život si vyžaduje vnútorné umŕtvovanie, sebazápor z lásky k Bohu, aby On mohol kralovať v našich srdciach, aby bol východiskovým bodom našich myšlienok a pohnútok.

Kontemplácia v každodennej práci a prostredníctvom nej

Vieme, že v modlitbe sa nemôžeme uspokojiť len so strelnými modlitbami, čítaním duchovnej literatúry či meditáciou, ale že sa potrebujeme usilovať o dialóg s Bohom a s pomocou jeho milosti dospieť ku kontemplácii. Takisto aj v práci, ktorá sa má zmeniť na modlitbu, je nepostačujúce, aby sme ju obetovali na začiatku a poďakovali sa po jej ukončení, aby sme si počas práce viackrát pripomenuli toto obetovanie v zjednotení s obetou svätej omše. Toto všetko je síce veľmi

milé Bohu, ale Božie dieťa má byť odvážnejšie a ašpirovať na viac: pracovať tak, ako Ježiš v Nazarete, v spojení s Ním, aby sme vďaka nadprirodzenej láske, s ktorou pracujeme, mohli kontemplovať Boha, ktorý je Láska [7] .

Sv. Josemaría charakteristickým spôsobom sústavne pripomínal, že kontemplácia je možná nielen počas činnosti, ktorú vykonávame, ale aj prostredníctvom toho, čo Boh chce, aby sme urobili, v úlohách a prostredníctvom úloh, aj keď si tieto vyžadujú úplnú sústredenosť. Prízvukoval, že ak sa budeme usilovať, príde chvíľa, keď už nebudeme schopní rozlišovať medzi kontempláciou a činnosťou, keď tieto dva pojmy splynú v myšli a vo vedomí do jedného.

Tomuto chápaniu kontemplácie napomáha aj výklad sv. Tomáša Akvinského: *„keď z dvoch vecí tá prvá*

*je príčinou tej druhej, pozornosť duše voči druhej neobmedzuje ani nezmenšuje pozornosť voči prvej... A keďže svätí vnímajú Boha ako príčinu všetkých vecí, ktoré budú uskutočňovať alebo poznávať, ich úsilie o vnímanie rozumných vecí alebo o kontemplovanie či vykonávanie iných činností, nijako neprekáža kontemplácii Boha, čo platí aj v obrátenom poradí“ [8] . Preto ak sa chceme usilovať o dar kontemplácie, musí sa Boh stať cieľom všetkých našich činností, vykonávať ich máme nie preto, **aby sme sa ľuďom páčili, ale Bohu, ktorý skúma naše srdcia** [9] .*

Kedže kontemplácia je akousi predchuťou oblažujúceho videnia, konečného cieľa nášho života, akékoľvek činnosti, ktoré sú súčasťou Božej vôle pre nás (vrátane pracovných, rodinných a spoločenských povinností), sa môžu stať priestorom pre kontempláciu.

Inými slovami, pretože akúkoľvek z týchto činností možno uskutočňovať pre lásku k Bohu a z lásky k Bohu, môžu sa tiež stať aj prostriedkami kontemplácie, čo nie je nič iné, než obzvlášť dôverná forma spoznávania a milovania Boha.

Boha môžeme kontemplovať v činnostiach uskutočňovaných z lásky k nemu preto, lebo táto láska participuje na nekonečnej Láske, ktorou je Duch Svätý, ktorý **skúma všetko, aj Božie hlbiny** [10] . Kto pracuje z lásky k Bohu si uvedomuje (bez toho, aby sa nechal rozptyľovať), že miluje pritom ako pracuje, láskou, ktorú Duch Svätý rozlieva do srdc Božích detí v Kristovi [11] . „**Boha spoznávame nielen pozorovaním divov prírody, ale aj skúsenosťou našej vlastnej práce, nami vynaloženého úsilia**“ [12] .

Boha môžeme tiež kontemplovať prostredníctvom práce preto, lebo ak

je táto práca urobená z lásky, je odvedená z najväčšou možnou dokonalosťou za daných okolností, odráža božskú dokonalosť tak, ako to bolo v práci samotného Krista.

Nemusí to nevyhnutne byť dobrá práca z ľudského hľadiska, je to dobrá práca z hľadiska Božieho. Môže sa stať, že ľudské kritériá ju označia za neúspech či zlyhanie, v Božích očiach to však bude dobre odvedená práca – urobená so správnym úmyslom, v duchu služby, s praktizovaním cností: jedným slovom ľudsky i nadprirodzene dokonalá. Takto uskutočňovaná práca je prostriedkom kontemplácie. A tak vidíme, že kontemplácia je možná v činnostiach a prostredníctvom činností, ktoré si vyžadujú plnú koncentráciu mysle, príkladom môže byť aj štúdium alebo vyučovanie.

Kresťan pracujúci z lásky k Bohu pracuje v živom spojení s Kristom.

Naša práca sa tak stáva Božím dielom, *operatio Dei*, preto je prostriedkom kontemplácie. K tomu však nestačí, aby sme boli v Božej milosti, a aby naša práca bola morálne akceptovateľná. Musí tiež byť preniknutá heroickým duchom lásky, vykonávaná s heroickými cnosťami a božským spôsobom, pri ktorom Duch Svätý udeľuje svoje dary tým, čo sú poddajní voči jeho pôsobeniu.

* * *

Kontemplácia v každodennom živote dáva dušiam zakúsiť predchuť konečného zjednotenia sa s Bohom v nebi. Vede nás k tomu, aby sme pracovali so stále väčšou láskou, roznečuje v nás túžbu vidieť ho nielen prostredníctvom vykonávaných činností, ale tvárou v tvár. Začíname žiť ako zajatci, väzni. A zatiaľ čo pracujeme ako najdokonalejšie vieme (pri všetkých

chybách a obmedzeniach) na úlohách vyplývajúcich z danej situácie alebo povinností, naša duša túži sa oslobodiť. **„Je priťahovaná k Bohu ako železo k magnetu; začíname milovať Ježiša oveľa účinnejšie, so sladkým úžasom... Je to nový spôsob existencie na tejto zemi, spôsob, ktorý je božský, nadprirodzený, nádherný. Spomeňme si na španielskych spisovateľov 15. Storočia a možno aj nám sa zachce vychutnať si v tichosti túto pravdu: Už nežijem ja, ale vo mne žije Kristus! (por. Gal 2,20)“ [13] .**

F.J. Lopez Diaz

[1] Lk 10, 38-42.

[2] Sv. Josemaría, *Boží priatelia* , 307.

[3] Sv. Josemaría, *Cesta* , 92.

[4] Sv. Josemaría, *Boží priatelia* , 296.

[5] Sv. Josemaría, *Apuntes íntimos*, 673. Citované v A. Vázquez de Prada, *Zakladateľ Opus Dei* , l. diel, str. 420.

[6] Por. Sv. Josemaría, *Cesta* , 815.

[7] Por. 1.Jn. 4,8

[8] Sv. Tomáš Akvinský, *Summa Theologiae* , Suppl. q. 82, a. 3 ad 4.

[9] 1 Sol. 2,4.

[10] 1 Kor. 2,10.

[11] Por. Rim. 5,5.

[12] Sv. Josemaría, *Íst s Kristom* , 48.

[13] Sv. Josemaría, *Boží priatelja* , 296-297.